

LIJST MET VRIJ INZETBARE BIOLOGISCHE MIDDELEN

Huisapotheek van Groene Middelen

Tekst: Wilma Wolters

Sinds half juni is er de Groene Middelen Lijst. Het is een overzicht van natuurlijke middelen die de biologische boer zonder meer mag gebruiken volgens Skal-principes – en de gangbare boer ook. Veel geitenhouders, maar zeker ook dierenartsen, zullen hun weg nog moeten vinden in het gebruiken van deze lijst.

WILGENTAKKEN KNABBELLEN

Er zijn heel wat natuurlijke middelen – kruiden, organische zuren, pre- en probiotica, etherische oliën – op de markt. Kijk maar naar het Stalboekje geiten dat eind 2018 werd samengesteld. Om geiten en lammeren op natuurlijke wijze te ondersteunen in hun gezondheid, zou je ook kunnen denken aan een weide met diverse kruiden; cichorei, weegbree, klavers. Dierenarts Gerdien Kleijer, verbonden aan het Platform Natuurlijke Veehouderij: “Idealiter zijn er bedrijven met minder dieren, kruidenrijke weides en een houtwal met wilgentakken waar geiten aan kunnen knabbelen en van kunnen eten als ze dat willen. In de bast van de wilg zit een natuurlijke aspirine, salicylzuur. Dieren die zich niet helemaal fit voelen zijn er dol op, maar sowieso doet verandering van spijs eten.”

GROENE MIDDELEN LIJST

Door deze QR-code te scannen met een mobiele telefoon is de Groene Middelen Lijst voor geiten te bekijken.

De kennis onder mensen over kruiden en hun invloed op gezondheid is na WOII – toen de antibiotica opkwam – mijlenver weggezakt. Maar dieren zijn zelf nog altijd gewend om plantjes op te zoeken. De hond die buikpijn heeft, eet gras. De koe in een wei vol Engels raaigras, eet andere grassen en kruiden onder de draad door. De drachtige geit eet andere planten dan haar niet-drachtige kuddegenoten. Met de Groene Middelen Lijst is die kennis natuurlijk niet ineens terug. “Maar het is een stapje in een proces dat al twintig jaar loopt, dat we bij veehouders, dierenartsen en andere partijen in de landbouw onder de aandacht moeten zien te krijgen dat kruiden en natuurlijke middelen een interessante manier zijn om dieren gezond te houden. Het biedt een breder handelingsperspectief.” Dat zegt Gerdien Kleijer, opgeleid als dierenarts, verbonden aan het Platform Natuurlijke Veehouderij en betrokken bij het maken van de Groene Lijsten. Wat haar betreft kunnen de natuurlijke middelen prima op het bedrijfsbehandelplan (BGP) komen te staan.

Licht ontspoord

De veehouder hoeft niet elk middel dat op de Groene Middelen Lijst staat, in het medicijnkastje te hebben. “Maar misschien kun je iets vinden wat kan helpen bij de vijf of tien meest voorkomende gezondheidsproblemen op je bedrijf”, aldus Kleijer. Een soort natuurlijk BGP ziet zij ook wel zitten. “Zo’n plan kan handvatten bieden als het licht ontspoort, een soort voortraject voordat het echt misgaat. Zo kun je bij een licht gezwollen uier of een vlokje in de melk uiermint en Pyrogenium inzetten, wat vaker uitmelken en zo de echte ontsteking

Kruiden en natuurlijke middelen bieden een breder handelingsperspectief om de gezondheid van dieren te ondersteunen.

voorkomen. En alleen als het echt niet gaat, zet je antibiotica in.” Want dat is precies het moment dat je natuurlijke middelen in kunt zetten: op het moment dat iets licht ontspoort en je het nog zonder antibiotica kunt redden. Het betekent dus dat je er op tijd bij moet zijn, wil je natuurlijke middelen nuttig in kunnen zetten. Maar ook dat de basis in orde moet zijn. Kleijer: “Hygiëne, goede voeding, een goed stalklimaat en dat soort zaken moeten goed zijn. Daar red je het mee. Daarnaast kun je met natuurlijke middelen een soort huisapotheek aanleggen waarmee je op individueel en koppelniveau kunt ondersteunen.” Een voorbeeld van een standaardkoppelbehandeling is het sprayen van aloë vera na het bekappen. Een dier dat aan de nageboorte blijft staan kun je ondersteunen met een knoflookbolus en Pyrogenium en zo wellicht het gebruik van antibiotica voorkomen.

Balans terugkrijgen

Dat een middel bij de ene geitenhouder goed werkt en bij een ander niets lijkt te doen, kan aan die basis liggen. “Maar je kunt ook een ander middel nodig hebben omdat er een andere grondslag ligt aan het gezondheidsprobleem dan wat je denkt”, aldus Kleijer. Zij ziet het als een puzzel waarin je dingen langs moet lopen: water, voeding, biestopname, genetica et cetera. Het Platform Natuurlijke Veehouderij is met onder andere de faculteit Diergeneeskunde in gesprek om onderzoek te doen naar de ervaringen van veehouders met natuurlijke middelen. Zo kan de inzet van één middel op meerdere bedrijven gevolgd worden.

De dierenarts adviseert niet om natuurlijke middelen standaard in te

zetten. “Het zou geen kwaad kunnen voor resistentie, want dat treedt tot nog toe niet op. Maar na een tijdje preventief inzetten zou je moeten kijken of je ook weer zonder kunt en of je de balans terug hebt in de basis.” Of er wachttijden zitten op natuurlijke middelen is overigens afhankelijk van de kanalisatie. Maria Groot van het Wageningen Food Safety Research, onderdeel van de WUR, en samensteller van de Stalboekjes, zegt daarover: “Als ze als aanvullend diervoeder, diervoederingsrediënt of diervoederadditief worden ingezet, is er geen wachttijd. Bij diergeneesmiddelen kan er een wachttijd op zitten. De middelen op de Groene Lijst hebben voor zover ik weet geen wachttijd. Homeopathische middelen hebben geen wachttijd.”

Op cursus

Over het algemeen weten dierenartsen in Nederland nog te weinig over natuurlijke middelen, vindt Kleijer, omdat ze er helemaal niet in worden opgeleid. “Zij zouden de rol van gezondheidsadviseur moeten aannemen, vind ik, waarbij zij dus iets moeten weten van natuurlijke middelen die de gezondheid ondersteunen.” Overigens onderzoekt de Universiteit Utrecht op dit moment welk onderwijs hieromtrent nodig is. Professor Ronette Gehring van de UU, vertelt: “Waarschijnlijk komt er een keuzevak kringlooplandbouw waarbinnen het gebruik van natuurlijke middelen een onderdeel wordt.” Veehouders hebben ook een taak bij het opleiden van dierenartsen, ziet Kleijer. “Zolang zij niet van hun dierenarts vragen om hen wat meer te vertellen over natuurlijke middelen, is die noodzaak er niet. Laat ze maar op cursus gaan, bijvoorbeeld bij Platform Natuurlijke Veehouderij.”